

FOTO: KNUJ FALCH/SCANPIX

konkursen på Kongsberg Våpenfabrikk, som skapte flere arbeidsplasser enn våpenfabrikken hadde hatt. Men de lytter ikke til økonomiprofessorer i NHO og LO.

En annen verden

Til nå har over 100 bedrifter sagt opp eller permittert ansatte, ifølge VG nett. «Derfor er det viktig nå at Regjeringen får ut fingeren og gjør noe», sier leder i Industri & Energi, Leif Sande, til Avisenes Nyhetsbyrå. De krever utvidet permitteringsperiode og en halv-

ering av arbeidsgivers lønnsplikt i perioden. «Vi synes ikke regjeringen har tatt inn over seg at det nå er en krise i landet», fortsetter NHO-president Paul-Chr. Rieber til TV 2 Nyhetene. Her skal skattelette bedre bedriftenes konkurranse- og investeringsevne. «Det er et privilegium å være eier i Norge sammenlignet med andre land», mente Kjell Inge Røkke på Fafo-konferanse.

AV BJØRN R. JENSEN
brj@ukeavisen.no

De ansvarlige vil trekke til seg den mest motiverte arbeidsstokken, og slik få høyere produktivitet. De vil ha lavere lønnsutgifter, men høyere kostnader til samfunnsansvar. I likevekt vil disse fordelene og ulempene gå opp i opp, og ansvarlige og uansvarlige bedrifter vil være akkurat like lønnsomme, sier førsteamanuensis Karine Nyborg til Forskning.no. Hun har sammen med blant andre kollega Kjell Arne Brekke forsket på hva som motiverer mennesker til å opptre miljøvennlig.

En bedrift som opptre «grønt» kan tillate seg lavere lønnsnivå enn andre bedrifter, fordi de tilbyr sine ansatte muligheten til å fremstå som gode mennesker som tar ansvar.

– Hvis slike ansvarlige personer også er mer ansvarlige på jobb, dvs. sluntrer mindre unna når ingen ser hva de gjør, vil ansvarlige bedrifter også tiltrekke seg mer ansvarlige og dermed mer produktive ansatte, sier Nyborg.

Krasjet mot norske normer

► **Brudd på kulturnormene** i norsk politikk førte til at Manuela Ramin-Osmundsen måtte gå som barne- og likestillingsminister.

– Avgangen kom som et resultat av et

FOTO: JARIL FR. ERICHSEN/SCANPIX

samspill mellom mediene og politikken som i stor grad kjennetegner dagens politiske prosesser. I denne saken var det mediene som satte søkelyset på Ramin-Osmundsen og som drev prosessen fram. I Norge regnes det som pressens oppgave å avsløre uoverensstemmelser mellom liv og lære, og dette var en sak uten klare syndebykker. I større grad enn mediene var det en kritisk opposisjon som var offensive i kritikken av Ramin-Osmundsen, og som var bevisst på å minne folk om at hun hadde UDI-skandalen bak seg. På den måten begynte hun i statsrådsposten med minuspoeng, sier medieforfatterne Gunhild Digernes Jakobsen og Gunn Enli, som har analysert denne prosessen, til Dagbladet.

Manuela Ramin-Osmundsen måtte gå etter å ha vraket sittende barneombud Reidar Hjermann og i stedet ansatt Ida Hjort Kraby i stillingen.

Klimasyndere på tiltalebenken

Kan klimasaken ende opp hos Judge Amy eller i L.A. Law?

Tiltalebenk. Aktor. Dommerklubbe. En retts sak om klimasaken høres kanskje ut som fiksjon. Men om ikke mange år kan dette bli virkelighet.

28. november møtes 150 jurister, politikere og akademikere i London for å planlegge opprettelsen av en global klimadomstol.

– Vi må jobbe for en institusjonell endring på globalt nivå, og målet med møtet den 28. november er å legge grunnlaget for etableringen av en internasjonal klimadomstol innen 2012, sier advokaten Stephen Hockman til Ny Tid på telefon fra Kina. Han leder arbeidet for etableringen av domstolen.

USA under president George W. Bush har ofte blitt ansett som en klimasinke, men i 2007 avsa amerikansk høyesterett en dom som omtales som historisk. Domstolen slo fast at klimagassutslipp påvirker klimaet og dermed også folks ve og vel. 50 planlagte kullkraftverk i USA har blitt stoppet som en konsekvens av dommen.

Spørsmålet er om en internasjonal domstol kan komme til å felle en lignende dom. Selv om enkelte mener at eksisterende folkerett og institusjoner kan gjøre dette, er det flere prosesser på gang for å styrke både avtalene og institusjonene som skal håndheve dem.

Norge på tiltalebenken

Den viktigste prosessen er arbeidet med å få på plass en arvtaker til Kyoto-avtalen som utløper i 2012. I desember møtes forhandlerne i Poznan i Polen for å forsøke å legge grunnlaget for at en ny avtale kan bli signert i København i desember 2009. I sommer sa forsker Bård Harstad til Ny Tid at den mest realistiske måten å få til en klimaavtale som fungerer i praksis, og som det virkelig svir å bryte, er å koble sammen en ny klimaavtale med en ny handelsavtale i WTO. Han mener det er en stor fordel at det i månedene framover nå vil bli forhandlet parallelt om disse to avtalene.

Det jobbes altså parallelt med en rekke ulike organiseringsformer. Også når det gjelder hvilke kriterier som skal ligge til grunn for klimaregnskapet, ligger flere alternativer på bordet. Det er med andre ord uenighet om hvordan taltalen skal utformes, og om hvilke land det er størst grunn til å sette på tiltalebenken.

I oktober lanserte WWF sin «Living Planet Report 2008», med en oversikt over hvilke land som bruker mest av jordas ressurser. Aller verst er De forente arabiske emirater, USA og Kuwait. Norge er også med i versting-klassen på en 8. plass.

En gjennomsnittlig norsk borger legger beslag på 6,9 hektar jord for å dekke sitt forbruk. Gjennomsnittet i verden er 2,7 hektar. Problemet er at hvert menneske på denne kloden har kun 2,1 hektar til rådighet. Det betyr at dagens utvikling ikke er bærekraftig.

Helge Drange, klimaforsker på Universitetet i Bergen og ved Bjerknes-senteret, har regnet på hvordan Norge ville komme ut av klimaregnskapet dersom vi regner inn årsaken til Norges rikdom: eksport av olje og gass.

CO₂-utslippet fra Norges innenlandsforbruk utgjør cirka 10 tonn per innbygger, men dersom utslippet fra oljen vi eksporterer tas inn, blir utslippet 125 tonn per innbygger.

Hvis man trekker dette inn i regnskapet er Norge, Kuwait og De forente arabiske emirater i en klasse for seg som verdens største klimasyndere, målt i totalutslipp per innbygger. Med denne regnemåten bidrar Norge til ikke mindre enn to prosent av verdens utslipp av klimagasser.

Alternative anklager

Heller ikke utslipp knyttet til produksjon av forbruksvarene nordmenn forbruker, er med i Kyoto-regnskapet. En av årsakene til at Kina har så høye utslipp er at de produserer varer som forbrukes blant annet i Norge. Anslagsvis 20 prosent av utslippene i Kina er knyttet til eksport.

En annen måte å vurdere hvordan kostnadene for klimakutt skal fordeles er å se på hvem som har forurenset mest for å komme seg i den posisjonen landene har nå, på det vilkårlige tidspunktet der en klimaavtale skal på plass. Når vi ser historisk på utslippstallene siden industrialiseringen, står Europa, USA og Japan for to tredeler av klimagassutslippene. Dette er et argument som mange u-land mener må inn i regnestykket.

EU mest radikale

Regionalt finnes det derimot ikke bare regler, men også et apparat som kan straffe land som ikke oppfyller sine forpliktelser. EUs målsetninger om å kutte klimagassutslippene med 20 prosent innen 2020 er juridisk bindende. Medlemslandene står juridisk ansvarlige overfor disse målene, og må betale dersom de ikke klarer å oppfylle dem.

Norge har ikke et tilsvarende ris bak speilet, og det finnes per i dag ingen sanksjonsmekanismer som vil straffe Norge dersom landet ikke oppfyller sine selv pålagte forpliktelser.

– EU-kommisjonen er den mest radikale politiske instansen jeg kjenner til på klimaområdet, selv om heller ikke EUs 20-20-mål er tilstrekkelig for å begrense global oppvarming til to grader i forhold til førindustriell tid, sier Drange.

Stephen Hockman er også villig til å lære av, og samarbeide med, andre institusjoner – men han tviler på om dialogen mellom statslederne vil resultere i en tilstrekkelig avtale i København i 2009. Dersom København-møtet klarer å enes om en organisasjon eller domstol, har han ikke noe imot å fusjonere sitt initiativ inn i denne prosessen.

– Men vi har ikke råd til å satse alt på ett kort, derfor må vi følge flere ulike strategier parallelt, sier Hockman, som mener at klimadomstolen også kan spille en viktig rolle for å få på plass selve klimaavtalen.

I rettsdramaene på tv, som Judging Amy og L.A. Law, går det som regel bra til slutt. Hvorvidt klimasaken ender opp som et rettsdrama med lykkelig slutt, vil tiden vise.